

Дејан С. РАДИСАВЉЕВИЋ*

Београд

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8761-1425>

Милан ВОЈНОВИЋ

Београд

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8955-25074>

ВЛАСТЕЛИНСТВО МАНАСТИРА ВАВЕДЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ДРЕНЧИ

Апстракт: У раду се разматра проблем убијације топонима забележених у повељи манастира Ваведења Пресвете Богородице у Дренчи из 1382. године, на основу српских средњовековних, али и османских писаних извора, као и података из картографске грађе и ауторових теренских истраживања. У складу с тим, предлажу се нове убијације појединих насеља властелинства манастира у Дренчи у Расини, Загрлати и Браничеву.

Кључне речи: манастир Ваведења Пресвете Богородице, Дренча, манастирско властелинство, историјска географија, топонимија, село, Расина, Загрлата, Браничево.

Abstract: The paper examines the issue of the location of toponyms recorded in the charter of the Monastery of the Presentation of the Most Holy Mother of God in Drenča from 1382, based on Serbian medieval and Ottoman written sources, as well as data from cartographic materials and the author's field research. In accordance with that, new locations for certain settlements of the Drenča estate in the regions of Rasina, Zagrlata and Braničevo are proposed.

Keywords: Monastery of the Presentation of the Most Holy Mother of God, Drenča, monastery estate, historical geography, toponymy, village, Rasina, Zagrlata, Braničevo.

* dejanradisavljevicanthro@gmail.com

Повељом издатом у Жичи 2. марта 1382. године (сл. 1)¹ монах Доротеј, бивши деспот,² са сином јеромонахом Данилом, приложио је својој задужбини, манастиру Ваведена Пресвете Богородице у Дренчи,³

¹ Оригинал повеље, писан на пергаменту, димензија 530 x 330 мм, чува се данас у манастиру Светог Пантелејмона на Светој гори под инвентарским бројем 56: Paul Lemerle, Gilbert Dagron & Sima Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléemôn: Texte, Archives de L'Athos* XII, Paris 1982, 177; Александар Младеновић, *Повеље кнеза Лазара: текст, коментари, снимци*, Београд 2015², 179.

² О питању световне личности ктитора манастира у Дренчи, односно монаха Доротеја, види: Радослав Грујић, „Светогорски азили за српске владооце и властелу после Косовске битке”, *Гласник Скопског научног друштва* XI (1932) 76; исти, „Који је српски деспот умро као великосхимник Јован Каливит?”, *Гласник Скопског научног друштва* XI (1932) 233–237; Ђорђе Радојичић, „Избор патријарха Данила III и канонизација кнеза Лазара”, *Гласник Скопског научног друштва* XXI (1940) 80; Владимир Петковић, „Ко је био оснивач манастира Дренче”, *Старинар* (н. с.) II (1951) 57–58; Ђорђе Стричевић, „Хронологија раних споменика моравске школе”, *Старинар* (н. с.) V–VI (1954–1955) 1956, 120; Бранислав Вуловић, „Резултати радова на конзервацији рушевина Дренче”, *Зборник заштите споменика културе* VI–VII (1955–1956) 1956, 229; Бранислав Вуловић, „Раваница, њено место и њена улога у сакралној архитектури Поморавља”, *Саопштења* VII (1966) 16; Милош Благојевић, „Манастирски поседи крушевачког краја”, у: *Крушевац кроз векове. Зборник реферата са симпозијума одржаног од 4. до 9. октобра 1971. у Крушевцу*, ур. Адам Стошић и др., Крушевац 1972, 37–38; Душан Кашић, „Црква у крушевачком крају до Првог српског устанка”, у: *Крушевац кроз векове. Зборник реферата са симпозијума одржаног од 4. до 9. октобра 1971. у Крушевцу*, ур. Адам Стошић и др., Крушевац 1972, 98; Бранислав Вуловић, „Проблем рестаурације манастира Дренче”, *Зборник за ликовне уметности* 14 (1978) 214–221; Радомир Николић и Доброслав Павловић, „Конзерваторско-рестаураторски радови Републичког завода за заштиту споменика културе на непокретним културним добрима 1947–1982”, у: *Културно наслеђе Србије – Тридесет и пет година рада и развоја Републичког завода за заштиту споменика културе у Београду*, ур. Стојан Ђелић, Београд 1982, 54; Надежда Катанић, *Декоративна камена пластика моравске школе*, Београд 1988, 223; Владислав Ристић, *Моравска архитектура*, Крушевац 1996, 44–45; Марко Шуица, *Немирно доба српског средњег века – властела српских обласних господара*, Београд–Ужице 2000, 93–94; Гордана Тошић и Дејан Булић, „Прилог проучавању манастира Дренча”, *Гласник Друштва конзерватора Србије* 27 (2003) 74; исти, „Нови прилози проучавању манастира Дренча”, *Жупски зборник* 1 (2006) 46; Дејан Радичевић и Дејан Булић, „Прилог проучавању властеоске сахране у моравској Србији”, у: *Власт и моћ, властела моравске Србије од 1365. до 1402. године*, ур. Сениша Мишић, Крушевац–Београд 2014, 118; Владимир Алексић, „Српски деспот, монах Доротеј – великосхимник Јован Каливит”, *Натписи и записи* 1 (2015) 131–139; Гордана Гаврић и Мирко Ковачевић, *Манастир Дренча – од рушевине до храма*, Краљево 2015, 22, 36–37.

³ Црква у Дренчи позната је на простору Жупе и под називом Душманица: Михаило Валтровић, „Манастир Дренча”, *Српске илустроване новине за забаву, поуку, уметност и књижевност*, бр. 17, 15. март 1882, 69; Милан Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија*, Београд 1876, 719; Владимир Петковић, *Преглед црквених споменика кроз повесницу српског народа*, Београд 1950, 108; Иван Здравковић, „Манастир Дренча – Душманица”, *Старинар* (н. с.) II (1951) 245; Феликс Каниц, *Србија, земља и становништво: од римског доба до краја XIX века*, књ. 2, Београд 1985², 80; Н. Катанић, *Декоративна камена пластика*, 223; Тајјана

уз допуштење кнеза Лазара (1365–1389) и патријарха Спиридона (1380–1389), бројне поседе у Расини, Загрлати и Браничеву, као и годишњи прилог од 50 литара (16,86 кг) сребра из Новог Брда.⁴

Међу прилозима, распоређеним у четири заокружене географске групе, наводе се села и заселци, али и мање предеоне целине, које су обухватале већи број насеља, означене у повељи терминима *река* и *блато са свим селима, заселцима и међама*. Дренчином манастирском властелинству припадала су и два трга и један речни прелаз, као и једна стално настањена влашка заједница. Такође, у досадашњим проучавањима манастирски поседе Дренче у Браничеву, Расини и Загрлати углавном су разматрани према областима којима припадају, а готово никада као јединствена целина, што се овом приликом исправља.

Поседи манастира Дренче предмет су интересовања појединих истраживача српске средњовековне прошлости већ скоро пуних 150 година. Први је на њих скренуо пажњу заслужни Стојан Новаковић приликом утврђивања положаја средњовековне жупе Загрлате.⁵ Миодраг Ал. Пурковић уврстио је у свој преглед средњовековних села и она која су припадала поседу манастира у Дренчи.⁶ Питањем насеља Дренчиног властелинства бавио се и Михаило Динић.⁷ Милош Благојевић посветио је пажњу Дренчиним поседима у широј околини Крушевца,⁸ а Андрија Веселиновић онима у Браничеву.⁹ Такође, нашли су своје место и у монографији о цркви манастира у Дренчи, као и у коментарима последњег издања повеља кнеза Лазара.¹⁰ У новије време предмет истраживања

Стародубцев, „Писани извори о црквама и манастирима подизаним или обнављаним у областима Лазаревића и Бранковића, II повеље”, *Саопштења* XLVI (2014) 110–111; Г. Гаврић и М. Ковачевић, *Манастир Дренча*, 23.

⁴ Стојан Новаковић, *Законски споменици српских држава средњег века*, Београд 1912, 761–764; Paul Lemerle, Gilbert Dagron & Sima Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléémon: Album, Archives de L'Athos* XII, Paris 1982, Pl. LII; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 177–188.

⁵ Стојан Новаковић, „Земљиште радње Немањине”, *Годишњица Николе Чуића* I (1877) 229.

⁶ Миодраг Ал. Пурковић, „Попис села у средњовековној Србији”, *Годишњак Скопског филозофског факултета* 4 (1939–1940) 1940, 53–160.

⁷ Михаило Динић, „Југозападна Србија у средњем веку”, у: исти, *Српске земље у средњем веку, историјско–географске студије*, прир. Сима Ћирковић, Београд 1978, 74; исти, „Браничево у средњем веку”, у: исти, *Српске земље у средњем веку, историјско–географске студије*, прир. Сима Ћирковић, Београд 1978, 85.

⁸ М. Благојевић, „Манастирски поседе”, 37–39.

⁹ Андрија Веселиновић, „Североисточна Србија у средњем веку”, *Историјски гласник* 1–2 (1987) 45.

¹⁰ А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 177–178; Г. Гаврић и М. Ковачевић, *Манастир Дренча*, 22, сл. 13.

Александра Крстића били су манастирски поседи Дренче у Браничеву, Синише Мишића у Загрлати и Дејана Радисављевића у Расини.¹¹ Међутим, поједини топоними споменути у повељи, и поред дугогодишњих истраживања, остали су неубицирани, док је изванредан број њих погрешно лоциран. Такође, када је реч о убикацији насеља на манастирском поседу у Расини и Загрлати, биће по први пут коришћени и подаци из османских пописа насталих у 15. и 16. веку.¹²

Манастирски комплекс у Дренчи, с црквом посвећеном празнику Вавдења Пресвете Богородице (сл. 2), триконхосом развијене варијанте уписаног крста, смештен је у истоименом селу, на левој обали Дреначке реке, око четири километра северно од Александровца.¹³ У непосредној околини манастира (Карта 1) седиште Дренчиног поседа обухватало је „Рѣкоу Дрѣнчѣу съ всеми сели и заселци и мѣгтами и правинами мѣста того. Село Рѣжаничѣу съ всеми мѣгтами. Рѣкоу Тоуѣшоу съ всеми сели и заселци и правинами мѣста того”.¹⁴

¹¹ Александар Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела у Браничеву из времена кнеза Лазара”, *Историјски часопис* 53 (2006) 124–131; исти, „Проблем убикације средњовековних насеља у Браничеву”, у: *Браничево кроз војну и културну историју Србије* II, св. 4, ур. Јасмина Николић, Пожаревац 2007, 63; Синиша Мишић и Небојша Ђокић, „Капија Поморавља у историјској и војно стратегијској географији”, у: *Капија Поморавља*, ур. Владимир Стојанчевић и др., Варварин–Крушевац 2011, 118–119; Дејан Радисављевић, „Средњовековна Врбница и велики челник Радич Поступовић”, *Београдски историјски гласник* II (2020) 85–86; Дејан Радисављевић, „Жупа Расина и њене границе – Кратка студија из историјске географије”, *Љубостињска приношења* 9 (2024) 96–100, 107, Карта 1.

¹² У раду су коришћени подаци из пописа области Крушевца, Топлице и Дубочице из 1444/45. године, вилајета Браничево из 1467. године и Смедеревског санџака из 1476/78. године, као и дефтера Крушевачког санџака из 1516. и 1536. године: *İstanbul, Başbakanlık Osmanlı Arşivi* [=BOA], *Defterhâne-i Âmiri Tahrîr Defterleri* [=TD], 16, 179; Олга Зиројевић и Исмаил Ерен, „Попис области Крушевца, Топлице и Дубочице у време прве владавине Мехмеда II (1444–1446)”, *Врањски гласник* 4 (1968) 382–405; Momčilo Stojaković, *Branicevski tefter – Poimenični popis pokrajine Braničevo iz 1467. godine*, Београд 1987, 35–289; Ема Миљковић и Александар Крстић, *Браничево у XV веку – Историјско-географска студија*, Пожаревац 2007, 100–199; Драгана Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака из 1516. године*, Београд 2023, 123–590. Срдачно се захваљујемо др Драгани Амедоски из Историјског института у Београду на уступљеним подацима из споменутих непубликованих османских дефтера Крушевачког санџака, које смо користили у овом раду.

¹³ Детаљније о цркви манастира у Дренчи и њеној каменој пластици, са старијом литературом види: Г. Гаврић и М. Ковачевић, *Манастир Дренча*, 53–96; Дејан Радисављевић, „Прилог познавању камене пластике манастира Дренче”, *Саопштења* LIII (2021) 163–177.

¹⁴ С. Новаковић, *Законски споменици*, 761–764; P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléémon*, Pl. LII; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 177–188. За досадашњу убикацију топонима у ближој околини манастира у Дренчи види: М. Благојевић, „Манастирски поседи крушевачког краја”, у: *Крушевац кроз векове: зборник реферата*

Данас су дуж Дреначке реке смештена села Веља Глава, Дренча и Тржац. О старости ових насеља посредно сведочи и њихов помен у раним османским дефтерима из средине 15. и почетка 16. века. Тржац, око четири и по километра североисточно од Александровца, спомиње се први пут у попису из 1444–1445. године као мезра,¹⁵ док је 1516. године пописан у нахији Козник као село с 10 кућа и двојцом неожењених. Село Велика Глава (данас Веља Глава), у нахији Козник, око 6,4 км северозападно од Александровца, било је 1516. године настањено власима, док је у Дренчи, око 2,9 км северно од споменутог града, уписано 30 кућа, осам неожењених и пет удовичких домаћинстава.¹⁶

Река Тулеша, данас Тулешка (Мала) река, и Велика (Вратарица, Трнавачка) река образују код Горњег Ступња реку Пепељушу, десну притоку Западне Мораве. У сливу Тулешке реке налазе се сада заселак Пуношевиће¹⁷ у селу Риђевштици, као и села Братићи,¹⁸ Тулеш¹⁹ са заселком Срњане,²⁰ Горње Ратаје,²¹ Доње Ратаје²² и Дашница.²³ Такође, све до краја 19. века постојале су у долини Тулешке реке и три данас напуштене пољане, Врановац,²⁴ Мала Крушевица²⁵ и Бабице.²⁶ Како се сва побројана насеља бележе као села у османском попису Крушевачког санџака из 1516. године, то посредно може бити сведочанство о њиховом постојању и у доба српске самосталности. Село Горња Дашница, другог имена Ратаје, у нахији Козник, бројало је тада 45 домова, десет неожењених и три удовичка домаћинства, док су Братићи имали девет

са симпозијума одржаног од 4. до 9. октобра 1971. у Крушевцу, ур. Адам Стошић и др., Крушевац 1972, 37–38; P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléémon: Texte*, 179; Милош Ивановић, „Средњовековни властелски поседи у крушевачком крају”, *Жупски зборник* 8 (2009) 9; Г. Гаврић и М. Ковачевић, *Манастир Дренча*, 22–23; Д. Радисављевић, „Средњовековна Врбница”, 85–86.

¹⁵ О. Зиројевић и И. Ерен, „Попис области Крушевца, Топлице и Дубочице”, 386. Мезра је означавала обрадиво земљиште с познатим границама и именом, као и старо селиште, напуштено или расељено село: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 679.

¹⁶ Исто, 389, 391, 399.

¹⁷ Данас заселак Пуношевиће у селу Риђевштица, око 7,5 км северно од Александровца.

¹⁸ Данас село Братићи, око 7 км северно од Александровца.

¹⁹ Данас село Тулеш, око 9,3 км североисточно од Александровца.

²⁰ Данас заселак Срњане у селу Тулеш, око 11 км североисточно од Александровца.

²¹ Данас село Горње Ратаје, око 8,3 км североисточно од Александровца.

²² Данас село Доње Ратаје, око 8,4 км североисточно од Александровца.

²³ Данас село Дашница, око 9 км источно од Александровца.

²⁴ Данас потес Врановац у селу Братићи, око 5,5 км северно од Александровца.

²⁵ Данас потес Крушевица (Мала Крушевица) у селу Тулеш, око 4,5 км северно од Александровца.

²⁶ Данас потес Бабице у селу Тулеш, око 9 км североисточно од Александровца.

домо́ва, једну удовичку кућу и једног неожењеног. У селу Дубовце, чије је друго име Тулиша (данас Тулеш), пописано је 13 кућа, тројица неожењених и један удовички дом.²⁷ Село Пуношевиће (у дефтеру Путошевци) наводи се с пет кућа, двојицом неожењених и три удовичка домаћинства, док је у Срњанима уписано осам домо́ва, двојица неожењених и две удовичке куће. Село Врановац, другим именом Драновац, имало је седам домо́ва и једно удовичко домаћинство, а Крушевица (сада потес Мала Крушевица) девет кућа и два неожењена. У селу Бабице било је 18 кућа, четворица неожењених и једно удовичко домаћинство, а у селу Доња Дашница (данас Дашница) у нахији Крушевац 20 кућа, пет неожењених и четири баштине.²⁸

Село Ржаница лежи око 6 км северно од Александровца,²⁹ на југоисточној падини Ржаничког брда (Чикер, 758 м), које представља развође Дреначке и Братицке реке, десне притоке Тулешке реке. Село Ржаница у нахији Козник 1516. године имало је девет кућа и четири неожењена.³⁰

Другу групу чинили су манастирски поседи на реци Расини, као и јужно и југоисточно од Крушевца (Карта 1): „И на Расине село ПѢгале, и село ЛѢкаре, и дворѣ Ѣ НеѢпаре съ п[р]идворицомъ· и рѣкѢ ЛомницѢ съ в'семи сели и заселци и мѣгтами· село Староноге, село Сезем'че на Модрони· и село ГлатинѢ· и село Магкре на Српскои.“³¹

Село Наупаре (у повељи Неупаре) налази се око 12 километара јужно од Крушевца. У њему је био смештен Доротејев двор с придворицом,³² под којом се у овом случају највероватније подразумева

²⁷ Под термином удовица подразумевала се посебна пореска категорија, која се искључиво односила на сиромашну удовицу без земље, која се издржавала најамним радом: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 682.

²⁸ Исто, 366, 369, 386, 394, 395, 396, 397, 561, 562.

²⁹ М. Благојевић, „Манастирски поседи“, 38; Милисав Лутовац, „Жупа александровачка: антропогеографска испитивања“, у: *Српски етнографски зборник* 93, *Насеља и порекло становништва* 43, Београд 1980, 18–19; P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléemôn: Texte*, 179; М. Ивановић, „Средњовековни властеоски поседи“, 9.

³⁰ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 561.

³¹ P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléemôn*, Pl. LII; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 181. Арх. Леонид, „Стара српска писма из руског манастира св. Пантелеимона у Светој Гори“, *Гласник Српског ученог друштва* VII, св. (с. р.) XXIV (1868), 264 име села ПѢгале читао је као НоѢгале, а Магкре као Магкѣв, што је прихватила и већина каснијих истраживача.

³² *Придворци* су у средњовековној Србији представљали категорију зависног становништва с посебним статусом и задужењима, настањеног у селу које је било најближе двору, под којим се подразумева економски центар властелинства. Термин *придворица* најчешће се тумачи као црква у оквиру властеоског двора. Међутим, израз *придворица*

придворна црква (данас црква манастира Наупаре) или придворско село.³³ Године 1516. село Наупаре у нахији Крушевац имало је 29 кућа, пет неожењених, једну баштину и две куће муслимана.³⁴ Такође, у истом дефтеру јавља се у нахији Крушевац и село Придворица, с 26 кућа, шест неожењених, три удовичка домаћинства и једном муслиманском кућом, које се можда налазило у близини Наупаре.³⁵ Године 1536. село Придворица бројало је осам кућа, једног неожењеног и једну муслиманску кућу, као и једно удовичко домаћинство.³⁶

Села Пуђале и Лукаре³⁷ више не постоје, док се траг о њима није сачувао ни у локалној топономастици. Такође, нису забележена ни у доцнијим османским пописима из 15. и 16. века, па су очигледно напуштена већ током претходног столећа. Међутим, с обзиром на то да се у повељи манастирски прилози набрајају одређеним географским редом, може се претпоставити да су се наведена села највероватније налазила на реци Расини, узводно од данашње Наупаре.

може се односити и на место у коме су настањени *придворци*, односно придворско село: Милош Благојевић, „Придворци”, у: *Лексикон српског средњег века*, прир. Сима Ћирковић и Раде Михаљчић, Београд 1999, 572; Марија Копривица, „Придворци у средњовековној Србији”, у: *Између Подунавља и Средоземља: Тематски зборник посвећен проф. др Синиши Мишићу поводом његовог 60. рођендана*, ур. Катарина Митровић и Александар Узелац, Пожаревац–Ниш 2021, 173–183.

³³ М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 37–38; Д. Кашић, „Црква у крушевачком крају”, 98; P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléèmon: Texte*, 178; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 189; М. Ивановић, „Средњовековни властоски поседи”, 9; Т. Стародубцев, „Писани извори о црквама и манастирима”, 114–115; М. Копривица, „Придворци”, 182. Детаљније о историји и архитектури цркве манастира Наупаре, са старијом литературом види: Светлана Поповић и Слободан Ћурчић, *Наупара, Корпус сакралне архитектуре Србије у касном средњем веку (1355–1459)*, том I, Београд 2000.

³⁴ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 364.

³⁵ Исто, 368. М. Копривица, „Придворци”, 182, доводи у везу цркву у Наупари са селом Придворицом на јужним падинама Великог Јастрепца, око 8 км североисточно од Блаца. Међутим, ово село налазило се у нахији Прокупље, те се не може поистоветити с *придворицом* код Наупаре. Године 1516. имало је девет кућа, двојицу неожењених, једно удовичко домаћинство и једну баштину: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 444.

³⁶ ВОА, *TD 179*, 140.

³⁷ М. Пурковић, „Попис села”, 63, 122, село Пуђале није убицирао, док је Лукаре погрешно поистоветио са селом Лукар код Јагодине. У дефтеру из 1516. године наводи се у нахији Крушевац село Крушева Лука с три куће, два неожењена и једном баштином: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 355. Међутим, није га могуће поуздано идентификовати са селом Лукаре из Доротејеве повеље (1382).

Река Ломница извире на северозападним падинама Јастрепца и представља десну притоку Расине,³⁸ у коју се улива насупрот села Доњи Степош, око 8 км јужно од Крушевца. Дуж њеног тока смештена су данас села Велика Ломница и Буци, удаљена око 11 км, односно 13 км јужно од Крушевца. Такође, на њеном горњем току налазило се сада ишчезло село Равниште, на истоименом потесу, око 22 км јужно од споменутог града. У османском попису из 1444–1445. године бележи се село Ломница с 34 дома и седам удовичких домаћинстава, као и Доња Ломница, без података о броју кућа.³⁹ Према дефтеру из 1516. године село Буци у нахији Крушевац имало је 23 влашка дома, 51 табију⁴⁰ и три ратаја,⁴¹ с примићуром Хераком, сином Михачевим, на челу, а село Равниште пет кућа и осам табија под примићуром Радоом, сином Рајичевим.⁴²

Село Слатина лежи на Слатинској реци (сл. 3), око 13 км југоисточно од Крушевца, док се око 1,5 км према североистоку налазе данашња села Горња и Доња Сеземча на Сеземачкој (Трмчарској) реци.⁴³ Низводно од села Трмчаре ова река прима с десне стране своју највећу притоку Модричку реку, која је преузела средњовековни назив, река Модра.⁴⁴ Године 1516. село Слатина у нахији Крушевац бројало је 13 влашких кућа, 30 табија, једног ратаја и једно удовичко домаћинство, као и једну баштину, с примићуром Петреом, сином Ђурђевим, на челу. Село Сизефче (данас Горња и Доња Сеземча) (сл. 4) у истој нахији имало

³⁸ М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 38; P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantélémon: Texte*, 179; М. Ивановић „Средњовековни властеоски поседи”, 10; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 177.

³⁹ О. Зиројевић и И. Ерен, „Попис области Крушевца”, 389.

⁴⁰ Термин табија означава особу која негде припада, односно штићеника или следбеника: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 681.

⁴¹ Ратаји су представљали беземљаше који су обрађивали земљу кнеза или примићура, и за то плаћали дажбине својим старешинама: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 680.

⁴² Исто, 328.

⁴³ М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 38; P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantélémon: Texte*, 179; М. Ивановић, „Средњовековни властеоски поседи”, 10; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 177. О етимологији топонима Сеземче види: Александар Лома, „На именословним врелима – Осврт на нова издања средњовековних дипломатичких извора”, *Ономатолошки прилози* XVII (2004) 474.

⁴⁴ У дефтеру из 1516. године пописана су у нахији Крушевац села Горња Модра са шест кућа, једним неожењеним и једним удовичким домом, као и Доња Модра с 13 кућа, тројицом неожењених и једним удовичким домаћинством: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 361, 378. Села Горња и Доња Модра налазиле су се на месту данашњег села Модрице, око 8 км јужно од Крушевца.

је тада шест влашких кућа, 11 табија, један удовички дом и једног ратаја под примићуром Ђурђем, сином Селаковим.⁴⁵

У повељи се, после реке Ломнице са свим селима и заселцима, а пре Сеземче, бележи ишчезло село Староноге, за које се уз извесну дозу опреза може претпоставити да се налазило на месту данашњих Трмчара,⁴⁶ око 10 км јужно од Крушевца. Према дефтеру из 1516. године село Староноге у нахији Крушевац имало је 11 влашких кућа, 24 табије и два ратаја, на чијем је челу стајао примићур Радич, син Михаљев.⁴⁷ Године 1536. улазило је у састав нахије Загрлате и бројало је пет домова, четири неожењена и једног старца.⁴⁸

Милош Благојевић убицирао је село Мађере у предео око данашње Велике Ломнице и Сеземче.⁴⁹ На другој страни, Александар Младеновић поистовећује Мађере с истоименим селом, смештеним око 4,5 км северозападно од Ражња.⁵⁰ Међутим, сматрамо да оваква убикација није одржива, с обзиром на то да се Дренчино село Мађере у повељи наводи након Слатине, а пре Влаха Шиљеговаца (данас села Велики и Мали Шиљеговац), те би га требало тражити у околини споменутих места. За то је индикативан податак да се у атару села Буковице, око 10 км јужно од Крушевца, налази речица Сурбија, мања десна притока Расине, која би могла бити Српска река из манастирске повеље.⁵¹ Село Мађере не јавља се у османским пописима нахије Крушевац из 16. столећа, па се може претпоставити да је ишчезло током претходног раздобља.

Монах Доротеј приложио је манастиру у Дренчи, као трећу целину (Карта 2): „И Влахе Шилкговъце, съ засел'ци и мѣгтами, и 8 Загрълатон тръгъ на Мѡраве и съ вродомъ. и село Връл'ницѡ и село Брѣзи. и село Битино. и рѣкѡ Пѣшъчаницѡ. Блато ... Бѣглѣ съ всеми сели и заселци и мѣгтами. и село Любешѡ. више Зарве.“⁵²

У тренутку издавања повеље Власи Шиљеговци били су седентаризовани, те се бележе са заселцима и међама. У долини Рибарске

⁴⁵ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 336, 337.

⁴⁶ Село Трмчаре се под овим именом не бележи ни у једном познатом османском попису нахије Крушевац из 16. столећа.

⁴⁷ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 329.

⁴⁸ BOA, *TD 179*, 169.

⁴⁹ М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 38–39.

⁵⁰ А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178. Село Врпчин, другим именом Мађер, у нахији Петруш, имало је 1516. године 40 кућа, седам неожењених и једно удовичко домаћинство: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 423.

⁵¹ *Topografska karta 1:25 000, Kuršumlja 2–1 (Naupara)*, br. lista 581–2–1, Beograd 1971.

⁵² P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantélémon*, Pl. LII; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 181.

реке, око 20 км југоисточно од Крушевца, налазимо данас село Велики Шиљеговац (сл. 5), док село Мали Шиљеговац лежи на брдовитом терену, изнад леве обале Гагловске реке, десне притоке Расине, око 11 километара источно од споменутог града.⁵³ У дефтеру из 1516. године уписано је село Шиљеговце (данас Велики Шиљеговац), у нахији Крушевац, с 46 кућа, 11 неожењених и пет удовичких домаћинстава, као и Доње Шиљеговце (сада Мали Шиљеговац) с 34 куће, осам неожењених и два удовичка дома.⁵⁴

О убикацији *трга на Морави са бродом* изнета су до сада различита мишљења. На основу локалног предања о постојању вароши и одржавању великих панађура, Михаило Ст. Ризнић сматрао је да се споменути трг налазио у селу Ђунис, око 17 км источно од Крушевца, односно у равници источно од ушћа Рибарске реке, у ближој околини железничке станице, а брод на Морави на месту тадашње скеле преко Јужне Мораве.⁵⁵ Трг и прелаз на Јужној Морави Душица Минић убицирала је поред остатака средњовековног утврђења на локалитету Градиште (Јеринин град) у Трубареву,⁵⁶ око 22 км од Крушевца на исток. На другој страни, Синиша Мишић и Небојша Ђокић смештају трг западно од Рибарске реке, покрај данашње Цркве Светог Пантелејмона на ђуниском гробљу, док у непосредну везу с њим доводе споменуту тврђаву у Трубареву, у чијем подножју лоцирају *брод* преко Јужне Мораве.⁵⁷ Међутим, важно је скренути пажњу да се у османском дефтеру из 1516. године бележи село Брод у нахији Крушевац, чија локација није позната, с 33 куће, два неожењена, једним удовичким домаћинством и прелазом преко реке.⁵⁸ Исте године у селу Ђунис пописано је 60 кућа, 10 неожењених и 19 удовичких домова, а у селу Турбаровце (данас Трубареву) 31 кућа, осам неожењених, три удовичка домаћинства и једна баштина,⁵⁹ док се прелази на Јужној Морави код ових места не спомињу. Нешто доцније, у османском попису из 1536. године, бележи се село Тешаница у нахији

⁵³ М. Пурковић, „Попис села”, 159; М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 39; С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 118; М. Ивановић, „Средњовековни властеоски поседи”, 10; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 177.

⁵⁴ У границама наведених села обрађивали су земљу и власи, за шта су давали ушур господарима тимара: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 352, 366.

⁵⁵ Михаило Ст. Ризнић, „Старине у планини Мојсињи и околини”, *Старинар Српског археолошког друштва* VIII (1891) 52–54.

⁵⁶ Душица Минић, „Средњовековно утврђење у Трубареву”, *Гласник Српског археолошког друштва* 6 (1990) 143.

⁵⁷ С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 118–119.

⁵⁸ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 355. Село Брод не спомиње се у каснијим османским пописима нахија Крушевац и Загрлата из 16. века.

⁵⁹ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 376, 378.

Крушевац, с 12 кућа и тројицом неожењених, као и с прелазом преко Мораве.⁶⁰ Реч је о данашњем селу Тешица, које лежи на левој обали Јужне Мораве, око 50 км југоисточно од Крушевца. Прелаз са скелом код овог места највероватније је користио 1433. године бургундски племић Бертрандон де ла Брокијер на свом путу од Ниша до Крушевца.⁶¹ „А по одласку из Ниша, пројахах кроз врло леп крај низ ту реку (Нишава, прим. Д. Р.) и пређох речену реку (Јужна Морава, прим. Д. Р.) на једној скели и наиђох опет на врло леп крај, раван и густо насељен људима и селима (Загрлата, прим. Д. Р.). Затим напустих речену реку и тај раван крај и прођох кроз врло велику шуму која је у планинама не много високим ни тешким за прелаз, него пошумљеним (највероватније јужни огранци Мојсињских планина између Каоника и Гаглова, прим. Д. Р.).⁶² И стигох у варош коју зову Корсебеш (Крушевац, прим. Д. Р.).”⁶³ С обзиром на то да се у повељи убицирани манастирски поседи у Загрлати ређају од југа према северу, као потенцијалну локацију Дренчиног трга на Морави са бродом требало би узети и село Тешицу, с прелазом на Јужној Морави. Наведени прелаз код Тешице (Tesniza) коришћен је и током 18. века, што потврђује и карта Е. Брифоа (Е. Briffaut), настала највероватније 1738. или коју годину доцније (сл. 6).⁶⁴

Већина аутора Дренчино село Врлицу поистовећује са садашњом Рлицом,⁶⁵ смештеном на североисточним обронцима Великог Јастрепца,

⁶⁰ ВОА, TD 179, 109.

⁶¹ Душан Рашковић, „Рановизантијски археолошки локалитети и комуникације у ширем крушевачком окружју”, у: *Трећа југословенска конференција византолога, Крушевац, 10–13. мај 2000*, ур. Љубомир Максимовић, Београд–Крушевац 2002, 61 предложио је неколико могућих праваца кретања Бертрандона де ла Брокијера од прелаза на Јужној Морави до Крушевца: од прелаза код Тешице уз реку Турију, од Житковца и Прћиловице уз Сухотнички поток, од Кормана уз Пешчаничку реку, као и преко превоја Кревет, источно од Каоника, у долину Рибарске реке.

⁶² О постојању овог пута сведоче дербенцијска села Горња Гаглова и Стразинце, другим именом Гаглова, забележена у османском дефтеру Крушевачког санџака из 1516. године: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 332, 356.

⁶³ Bertrand de la Brokijer, *Putovanje preko mora*, Beograd 1950, 106, nap. 184.

⁶⁴ *Theatre de la Guerre en Hongrie, Bosnie, Serbie, et Tartarie Crimée, en il Grandes Feuilles dedie à S.E. Monsieur le Comte de Bathiany Feldmarechal Lieutenant et Colonel du Regiment de Dragons... Le très humble et très obeissant serviteur E. Briffaut Libraire de l'Université*, <https://mapy.mzk.cz/en/mzk03/001/052/101/2619316405/> (прегледано 2. 11. 2023).

⁶⁵ С. Новаковић, „Земљиште радње Немањине”, 229; М. Пурковић, „Попис села”, 76; М. Динић, „Југозападна Србија у средњем веку”, 74; С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 119; М. Ивановић, „Средњовековни властеоски поседи”, 10; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 177–178. М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 39, није убицирао село Врлицу, већ констатује да се овај назив није очувао у топономастици слива Рибарске реке и ближе околине.

око 22 км југоисточно од Крушевца. Међутим, Павле Ивић показао је лингвистичке слабости овакве убикације, с обзиром на то да је данашњи назив Рлица изведен од првобитног облика Хрлица, састављеног од придева *хрл* у значењу брз, хитар и суфикса *-ица*, карактеристичног наставка у именима река и потока, нарочито на подручју сливова трију Морава (нпр. Јошаница, Сребрница, Белица, Црница, Бистрица, Мутница). У косовско-ресавском дијалекту, којим се сада говори у Рлици, средњовековни назив Врлница дао би облик Вроница, а у суседном јужноморавском дијалекту Враница. Такође, у секвенци *врлн* очекивало би се испадање сугласника л пред вокалом, а никако сугласника н, док у српскохрватским дијалектима није уобичајено ни губљење почетног сугласника в испред вокалног р.⁶⁶ На основу тога, П. Ивић лоцирао је село Врлницу⁶⁷ покрај водотока Врле реке, која се код села Кулине, око 38 км југоисточно од Крушевца, улива с десне стране у реку Турију.⁶⁸ Потврду Ивићеве лингвистичке анализе, која не допушта изједначавање Врлнице с данашњом Рлицом, налазимо и у османском дефтеру из 1516. године, у коме се бележи село Хрлница у нахији Крушевац, с девет влашких кућа, 20 табија и једним ратајем, с примићуром Вукашином, сином Радивојевим, на челу.⁶⁹

Село Брези данас не постоји.⁷⁰ Такође, ни османски пописивачи током 15. и 16. столећа не наводе село с овим или сличним именом, што посредно може указивати да је нестало или пак променило свој назив у претходном периоду. Постоји, међутим, извесна могућност, коју би

⁶⁶ Pavle Ivić, „Iz toponomastike Srbije, današnje i srednjovekovne”, in: *Sonderdruck Serta Slavica, in memoriam Aloisii Schmaus*, vor. Rudolf Trofenik, München 1971, 313–315.

⁶⁷ У османском дефтеру из 1516. године наводи се село Кирлинце, у нахији Крушевац, с 15 кућа, два неочејена, једним удовичким домаћинством, једном муслиманском кућом и три баштине. Поред овог села налазио се и неименовани манастир: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 371. Село Кирлинце није за сада могуће убицирати. Међутим, с обзиром на то да се османска слова к и в слично пишу, постоји извесна могућност да се иза исквареног назива Кирлинце можда крије топоним Вирлинце, односно средњовековно село Врлница.

⁶⁸ Pavle Ivić, „Iz toponomastike Srbije”, 314–315. Такође, постоји и потес Врла Страна, смештен између села Сушице и Великог Шиљеговца, око 18 км југоисточно од Крушевца: *Бенералштабна карта 1:75 000, 3.7. Алексинац*, Београд 1898. Међутим, чини се мало вероватним да се Дренчино село Врлница налазило на овом месту, с обзиром на то да је подно Врле Стране било смештено данас ишчезло село Липовац, другог назива Крубовац (данас потеси Липовац и Грабујевац). Године 1516. имало је 24 куће, шест неочејених и два удовичка домаћинства: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 378.

⁶⁹ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 334.

⁷⁰ М. Пурковић, „Попис села”, 66; М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 39; С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 119.

требало проверити неким будућим археолошким рекогносцирањем, да се село Брези налазило на потесу Бреза, подно брда Велика Бреза, односно Анатема (1093 м), у изворишном делу Вукањске (Велике) реке, недалеко од села Вукање, око 34 км југоисточно од Крушевца.⁷¹

Село Битино било је смештено на истоименом потесу покрај леве обале Јужне Мораве,⁷² око 2,5 км северно од Доњег Адровца, односно око 37 км југоисточно од Крушевца.⁷³

Под реком Пешчаницом у манастирској повељи подразумева се мања предеона целина у долини раније истоимене реке, леве притоке Јужне Мораве.⁷⁴ Крајем 19. века овај назив односио се искључиво на део њеног водотока низводно од села Горње (Велике) Пешчанице.⁷⁵ Данас, према именима села кроз која протиче, ова притока Јужне Мораве мења своје име у Росичка, Јаковљачка и Радевачка река.⁷⁶ На обалама раније Пешчаничке реке, почев од њеног ушћа у Јужну Мораву, смештена су сада села Доња Пешчаница,⁷⁷ Горња Пешчаница са заселком Дреновак,⁷⁸

⁷¹ *Бенералштабна карта 1:75 000, 3.7. Алексинац*, Београд 1898; *Topografska karta 1:25 000 Niš 1-1 (Ribare), br. lista 582-1-1*, Београд 1971.

⁷² *Topografska karta 1:25 000 Aleksinac 3-4 (Aleksinac), br. lista 532-3-4*, Београд 1971; С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 118.

⁷³ У дефтеру из 1516. године пописано је у нахији Крушевац село Средња Петина, другим именом Богатице, са 17 влашких кућа, двојцом ратаја и 40 табија, с примићуром Вуком, сином Божидаревим, на челу; село Средња Петина, с 95 кућа, 21 неожењеним и шест удовичких домаћинстава; село Доња Петина, с 43 куће, петорицом неожењених и четири удовичка дома, као и мезра Горња Петина, другог имена Јогашинце: Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 338, 352, 354, 361. У дефтеру из 1536. године бележе се у нахији Крушевац села Доња Петина, с 18 кућа и двојцом неожењених, и Средња Петина, другог имена Хадеровце, с 22 куће и четири неожењена, као и село Средња Петина, чије је друго име Богинце, у нахији Загрлата, с 12 кућа и пет неожењених: ВОА, *TD 179*, 106, 125, 173. Судећи према другом имену Средње Петине у нахији Крушевац, реч је о данашњим селима Горњи и Доњи Адровац, око 38 км, односно око 36 км југоисточно од Крушевца. Назив Петина у османским дефтерима највероватније представља погрешно забележен средњовековни топоним Битино, који се преко истоименог потеса у атару Доњег Адровца одржао до наших дана.

⁷⁴ С. Новаковић, „Земљиште радње Немањине”, 229; М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 39; М. Динић, „Југозападна Србија у средњем веку”, 74; С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 118; М. Ивановић, „Средњовековни властеоски поседи”, 10; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178.

⁷⁵ *Бенералштабна карта 1:75 000, 3.7. Алексинац*, Београд 1894.

⁷⁶ *Topografska karta 1:25 000, Aleksinac 3-3 (Đunis), br. lista 532-3-3*, Београд 1971; *Topografska karta 1:25 000, Aleksinac 3-4 (Aleksinac), br. lista 532-3-4*, Београд 1971; *Topografska karta 1:25 000 Niš 1-1 (Ribare), br. lista 582-1-1*, Београд 1971.

⁷⁷ Око 29 км источно од Крушевца.

⁷⁸ Око 29 км источно од Крушевца.

Гредетин са заселком Луке,⁷⁹ Радевце,⁸⁰ Јаковље⁸¹ и Росица,⁸² док на њеној десној притоци Крушјанској (Лозначкој) реци леже села Крушје,⁸³ Лознац⁸⁴ и Каменица.⁸⁵

На старост наведених насеља посредно указује и њихов спомен у османском попису нахије Крушевац из 1516. године. Село Горња Пешчаница имало је тада 47 кућа, 11 неожењених, два удовичка дома и три баштине, а село Доња Пешчаница 52 куће, 12 неожењених, пет удовичких домаћинстава, једну муслиманску кућу и три баштине. У селу Гредетин (данас Гредетин) уписане су 22 куће, као и пет неожењених, једно удовичко домаћинство и једна баштина. Село Радејовце (данас Радевце) налазило се у рукама кнеза Радосава, сина Божидаревог. Имало је шест влашких кућа, једну баштину, 11 ратаја, једног теклића и 45 табија. Село Јаковље бројало је 48 кућа, осам неожењених, девет удовичких домова, три баштине и једну муслиманску кућу. Село Росица, поред пет рајинских кућа, имало је и 15 влашких домова, две баштине, два ратаја и 27 табија под примићуром Николом, сином Владковим, док је у селу Крушју пописано 15 муслиманских кућа. У селу Каменица (данас Каменица) наводи се 10 влашких кућа, један ратај и 18 табија, с примићуром Радоњом, сином Стојковим, на челу, али и 35 рајинских домова, осам неожењених и три удовичка домаћинства. Село Ложнатац (сада Лознац) имало је 20 влашких кућа, три ратаја и 61 табију, под примићуром Радоњом, сином Рахичевим.⁸⁶

„Блато... Бѣгѣ съ всеми сели и заселци и мѣггами” највероватније је обухватало мочварни предео, с великим бројем бара и мртваја,⁸⁷ дуж леве обале Јужне Мораве, између доњих токова Пешчаничке (Радевачке) реке и Срезовачке реке.⁸⁸ На западном ободу плавног подручја Јужне Мораве, односно на издигнутој старој моравској речној тераси, распоређена су

⁷⁹ Око 29 км југоисточно од Крушевца.

⁸⁰ Око 32 км југоисточно од Крушевца.

⁸¹ Око 33 км југоисточно од Крушевца.

⁸² Око 31 км југоисточно од Крушевца.

⁸³ Око 30 км југоисточно од Крушевца.

⁸⁴ Око 32 км југоисточно од Крушевца.

⁸⁵ Око 33,5 км југоисточно од Крушевца.

⁸⁶ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 332, 333, 335, 358, 363, 370, 372, 374.

⁸⁷ У средњем веку под термином *блато* подразумевало се језеро или већа мртваја, попут Ресавине, настале променом водотока Велике Мораве, на потезу од ушћа реке Ресаве на југу до села Лучице на северу: Синиша Мишић, „Блато”, у: *Лексикон српског средњег века*, прир. Сима Ћирковић и Раде Михаљчић, Београд 1999, 49–50.

⁸⁸ *Topografska karta 1:25 000, Aleksinac 3–3 (Đunis)*, br. lista 532–3–3, Beograd 1971; С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 118.

данас села Корман, Горњи Љубеш и Срезовац. Међутим, мора се имати у виду да је на *Бенералштабној карти* из 1894. године село Горњи Љубеш учртано покрај Доњег Љубеша, односно северно од Срезовачке реке,⁸⁹ а не на његовој садашњој локацији, између Кормана и Срезовца. Такође, не може се искључити ни могућност да се на овом простору налазило још неко од села, забележених у османским пописима нахија Крушевац и Загрлата током 16. столећа, које до сада није ближе убицирано. Године 1516. у селу Корам (сада Корман)⁹⁰ било је 12 муслиманских кућа, док је село Стрезовце (данас Срезовац)⁹¹ бројало 22 влашке куће, три ратаја, једног теклића и 52 табије, на чијем је челу стајао примићур Радо, син Радичев.⁹²

Од средњовековног Љубеша настала су данашња села Горњи Љубеш и Доњи Љубеш,⁹³ удаљена око 29 км, односно 27 км источно од Крушевца. Према османском попису нахије Крушевац из 1516. године, село Горње Љубеше (данас Горњи Љубеш) имало је 91 кућу, 24 неожењена, три удовичка домаћинства, једну баштину и три куће муслимана, а село Доње Љубеше (сада Доњи Љубеш) 66 кућа, 16 неожењених, 18 удовичких домова и шест баштина.⁹⁴

Топоним Зарва⁹⁵ није се одржао до наших дана, али би га на основу садржаја повеље свакако требало тражити у пределу око Јужне Мораве, низводно од данашњих села Горњег и Доњег Љубеша. Извесну помоћ у убикацији овог топонима могла би пружити његова етимолошка анализа. У повељи деспота Јована Угљеше манастиру Хиландару на Светој гори (1370/71) бележи се влашки катун Зарвинце,⁹⁶ чији је назив изведен од старосрпског глагола *зарѣвати* у значењу „повредити”, па би антропонимско *Зарва имало значење „насилник, кавгација”. На

⁸⁹ *Бенералштабна карта 1:75 000, 3.7. Алексинац*, Београд 1894.

⁹⁰ Село Коман удаљено је око 31 км од Крушевца на исток.

⁹¹ Село Срезовац налази се око 28 км источно од Крушевца.

⁹² Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 333, 358.

⁹³ С. Новаковић, „Земљиште радње Немањине”, 229; М. Пурковић, „Попис села”, 114; М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 39; М. Динић, „Југозападна Србија у средњем веку”, 74; С. Мишић и Н. Ђокић, „Капија Поморавља”, 118; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178.

⁹⁴ Д. Амедоски, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака*, 346, 352.

⁹⁵ Интересантно је да топоним Зарва срећемо и у близини Дренчиних посела у Браничеву, између Раброва и села Макце, око 22 км источно од Малог Црнића: *Топографска карта 1:25 000, Veliko Gradište 3–3 (Rabrovo), br. lista 432–3–3*, Београд 1971.

⁹⁶ Станоје Бојанин, „Повеље деспота Јована Угљеше о даровању села Акротир и катуна Зарвинце манастиру Хиландару (1. септембар 1370. – 31. август 1371. године)”, *Стари српски архив* 7 (2008) 101–102.

другој страни, када је реч о *Зарви* у Доротејевој повељи, требало би најпре кренути од корена глагола *рити*, *изровати*, *рвати се*, односно старословенског *рѣвати* „чупати”, из ког је изведена и именица *zárva* ’јаруга’ у чешком језику.⁹⁷ На основу тога сматрамо да се под Зарвом највероватније подразумевала данашња Сталаћка клисура, низводно од Горњег и Доњег Љубеша, између Трубарева и села Град Сталаћ. Међутим, не може се у потпуности искључити ни могућност да се иза овог имена можда крије какво значајно, а почетком девете деценије 14. столећа добро познато место, попут средњовековне тврђаве у Трубареву.⁹⁸

Четврту групу манастирских посела чинила су насеља у удаљеном Браничеву (Карта 3): „**на рѣцѣ Вителнице село Дражанѣ Село Бѣгѣновци Трьгъ Кѣла. Село Хмелаци двои. Село Жрьновницѣ село Ялтоманце. Село Ковилѣ, село Дльвоки. село Бѣнеи. село Драголкъвѣ. село Бѣковѣч село Гарове, село Лачни.**”⁹⁹ Такође, овој скупини највероватније би требало придодати и „**Село Градище. сел[о Чаемова...?]**”,¹⁰⁰ која су накнадно уписана на крају четрдесет осмог реда повеље.

Река Вителница, убележена у повељи, свакако је данашња река Витовница, десна притока Млаве.¹⁰¹

Село Бегуновци више не постоји, а налазило се на потесу Бегуновац,¹⁰² покрај леве обале реке Витовнице, недалеко од села Куле, око 11 км југоисточно од Малог Црнића. Према османском дефтеру из

⁹⁷ Овом приликом најсрданије се захваљујемо проф. др Александру Ломи на пруженој помоћи у етимолошкој анализи топонима Зарва.

⁹⁸ Првобитни назив утврђења у Трубареву није нам познат. У османском дефтеру из 1536. године, као сејалиште села Трубаровче (данас Трубареву), у нахији Крушевац, наводи се мезра Бељина *на месту где се налази тврђава*: BOA, TD 179, 151, што отвара могућност да се иза овог имена можда крије и првобитно име споменутог утврђења.

⁹⁹ P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléemôn*, Pl. LII; A. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 181.

¹⁰⁰ P. Lemerle, G. Dagron & S. Ćirković, *Actes de Saint-Pantéléemôn*, Pl. LII; A. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 181. С. Новаковић, *Законски споменици*, 764, овај део текста повеље чита као: „**село Градиште, село Чрѣмокамча**”, док је Арх. Леонид, „Стара српска писма”, 265, име другог села ишчитао као „**Чаемова мала**.” О етимологији топонима Чремокамча види: А. Лома, „На именословним врелима”, 473.

¹⁰¹ М. Динић, „Браничево у средњем веку”, 85; А. Веселиновић, „Североисточна Србија у средњем веку”, 46; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178.

¹⁰² *Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–3 (Malo Crniće)*, br. lista 431–4–3, Beograd 1971; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 126–127; исти, „Проблем убикације”, 63; Синиша Мишић и Гордан Бојковић, *Браничевска земља у средњем веку*, Пожаревац–Београд 2024, 133.

1467. године село Бегуновци у нахији Лучица имало је 14 кућа, а 1476. године 30 домова.¹⁰³

Трг Кула, центар Дренчиног властелинства у Браничеву, поуздано се може идентификовати с данашњим истоименим селом,¹⁰⁴ смештеним око 10 км југоисточно од Малог Црнића. Кула у нахији Ждрело бележи се у османском попису из 1467. године као пазарно место с 41 домаћинством, док је 1476. године имало 64 куће, три удовичка домаћинства и један дом настањен муслиманима.¹⁰⁵

Села **Хмелаци двои**, највероватније Горњи и Доњи или Велики и Мали, налазила су се на потесу Мељак код села Божевца, покрај десне обале истоименог потока, десне притоке Витовнице,¹⁰⁶ око 14 км југоисточно од Малог Црнића.

Село Кобиље и данас носи исти назив, а лежи око 17 км југоисточно од Малог Црнића.¹⁰⁷ Године 1467. село Кобиље (Кобиљево)¹⁰⁸ у нахији Лучица имало је 19 рајинских домова, 6 војнука и 11 јамака, док је 1476. године било настањено власима и бројало 16 домова с 11 придружених чланова.¹⁰⁹

¹⁰³ М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 222–223; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 138–139.

¹⁰⁴ М. Динић, „Браничево у средњем веку”, 85; А. Веселиновић, „Североисточна Србија у средњем веку”, 46; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 126–127; исти, „Проблем убикације”, 63; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178, 190; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља у средњем веку*, 133.

¹⁰⁵ М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 116–117; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 147–148.

¹⁰⁶ А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 126; исти, „Проблем убикације”, 63; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 133. М. Пурковић, „Попис села”, 153; М. Динић, „Браничево у средњем веку”, 85; А. Веселиновић, „Североисточна Србија у средњем веку”, 46 и А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178, погрешно поистовећују села Хмелаци двои са селом Мелницом, око 11 км источно од Петровца на Млави. Међутим, могуће је да су Дренчини Хмелаци идентични са селом Смиљак, у нахији Лучица, у којем је 1476. године пописано осам влашких домаћинстава и седам придружених чланова, а за које се наводи да је „у близини Куле”. Године 1467. постојала је и мезра Смиљак, која се обрађивала извана, док су 1476. године на њој живела три рајинска домаћинства: М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 246; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 139.

¹⁰⁷ М. Пурковић, „Попис села”, 102; М. Динић, „Браничево у средњем веку”, 85; А. Веселиновић, „Североисточна Србија у средњем веку”, 46; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 126–127; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 133.

¹⁰⁸ У дефтеру из 1467. године бележи се и мезра Кобиље у нахији Пек с приходом од 320 акчи: М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 204.

¹⁰⁹ М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 146–147, 266–267; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 131.

Према мишљењу Александра Крстића, Синише Мишића и Гордана Бојковића, село Длбоки било је највероватније смештено на потесу Дубока, покрај леве обале потока Мељак, између данашњих села Куле и Божевца,¹¹⁰ око 11 км југоисточно од Малог Црнића. Међутим, не може се у потпуности одбацити ни могућност да се ово село првобитно налазило на Дубоком потоку, између Забреге и Малог Градишта, око 14 км од Малог Црнића према североистоку.¹¹¹ Према османским пописима из 1467. и 1476. године, село Дубока¹¹² у Пеку имало је четири рајинске куће, два војнука и пет јамака.¹¹³

Село Драгољевац лежало је на потесу Драгољево (Драгуљево), у изворишном делу Драгуљевског (Драгаљевског) потока, западно од села Макце,¹¹⁴ око 15 км источно од Малог Црнића. Године 1467. у селу Драгољевцу, у нахији Пек, живела су два војнука и четири јамака, док су сеоску мезру обрађивала двојица хришћана тимарника. Према дефтеру из 1476. године, имало је девет војничких кућа и три рајинска домаћинства.¹¹⁵

Село Гарове је данашње Гарово,¹¹⁶ око 21 км од Малог Црнића на североисток. У попису из 1467. године бележи се као мезра Гарово (Гари) у нахији Пек, док је 1476. године уписана као село са 16 кућа.¹¹⁷

¹¹⁰ *Бенералштабна карта 1:75 000, 3.3. Петровац*, Београд 1898; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 127–128; исти, „Проблем убикације”, 60, 63; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 149; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 133–134. М. Пурковић, „Попис села”, 85 и А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178, идентификују село Длбоки с Дубоком у Звижду, око 13,5 км североисточно од Кучева.

¹¹¹ *Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–4 (Boževac)*, br. lista 431–4–4, Београд 1971.

¹¹² Поред споменутог, постојало је и село Дубока у нахији Ждрело. Године 1467. имало је 13 кућа, а 1476. године 20 домова и два удовичка домаћинства: М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 123–124; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 149.

¹¹³ М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 246, 288; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 111.

¹¹⁴ *Бенералштабна карта 1:75 000, 3.2. Велико Градиште*, 1898; *Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–4 (Boževac)*, br. lista 431–4–4, Београд 1971; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 127; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 112; А. Крстић, „Проблем убикације”, 60, 63; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 133. М. Пурковић, „Попис села”, 89 и А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178, сматрају да је Драгољевац истоветан са селом Драговац, око 6,7 км западно од Пожаревца.

¹¹⁵ М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 211, 287; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 112–113.

¹¹⁶ М. Пурковић, „Попис села”, 77; *Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–4 (Boževac)*, br. lista 431–4–4, Београд 1971; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 127; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 110; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 178; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 133.

¹¹⁷ М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 210; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 110.

Старији истраживачи читали су име села Лачни као Лазни, што је навело М. Пурковића да ово место погрешно идентификује са селом Лазницом у Хомољу,¹¹⁸ око 5,4 км северно од Жагубице. Међутим, западно од данашњег села Гарева, према Малом Градишту, око 20 км североисточно од Малог Црнића, налази се потес Влачина,¹¹⁹ који према називу, али и према месту навођења села Лачни у повељи, одговара његовом првобитном географском положају.

Село Буковач (Буковче, Буковица), у нахији Лучица,¹²⁰ према османском дефтеру из 1467. године имало је 28 рајинских кућа и три војнучка дома, док је 1476. године бројало 45 рајинских кућа.¹²¹ Александар Крстић, Синиша Мишић и Гордан Бојковић сматрају да се село Буковач највероватније налазило на потесу Буковац и потоку Буковчић у атару данашњег села Крављи Дол,¹²² око 7,6 км западно од Малог Црнића. Међутим, мора се узети у обзир, како смо више пута поновили, да се манастирски поседи набрајају јасним географским редом, па би у складу с тим положај изгубљеног села Буковче требало тражити на простору између данашњих села Макце, Дољашнице, Гарева, Мале Градишке и Забреге, а никако западно од реке Млаве, далеко од осталих посела манастира Дренче у Браничеву.

Дренчина села Дражање, Жрновница, Алтоманце и Бунеи нису забележена у османским дефтерима из 1467. и 1476. године, док се траг о њима није сачувао ни у локалној топономастици,¹²³ те се на основу тога

¹¹⁸ М. Пурковић, „Попис села”, 109.

¹¹⁹ *Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–4 (Boževac), br. lista 431–4–4*, Beograd 1971. У дефтеру из 1467. године спомиње се село Влашинци у нахији Лучица с једном кућом. Према попису из 1476. године налазило се „у близини Куле” и било је празно. Постојала је у истој нахији и мезра Влашица. Такође, заједно са селом Влашки Дол (данас село Влашки До, око 16 км јужно од Пожаревца), бележи се и мезра Лахина, која је била празна, те се сејала извана: М. Стојковић, *Браничевски defter*, 163, 216, 243–244; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 136–137, 195, 199. Међутим, иако се чини могућим, ниједан од ових топонима није могуће довести у поуздану везу с Дренчиним селом Лачни, односно потесом Влачина.

¹²⁰ У нахији Лучица бележи се и село Буковник. Године 1467. имало је 20, а 1476. године 28 домова: Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 139.

¹²¹ Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 140; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 127.

¹²² А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 128; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 134. М. Пурковић, „Попис села”, 70, сматрао је да је Буковач идентичан са селом Буковска у Звижду, око 11,7 км јужно од Кучева.

¹²³ Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 149, 190; А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела у Браничеву”, 128.

може претпоставити да су напуштена или променила своје раније називе пре седме деценије 15. столећа.

Међутим, судећи према месту навођења у повељи, село Дражање било је највероватније смештено на реци Витовници, низводно од потеса Бегуновац, односно на подручју данашњих села Батуше и Калишта,¹²⁴ око 5 до 6 км југоисточно од Малог Црнића.¹²⁵

Када је реч о убикацији села Жрновнице, ваља скренути пажњу да се у повељи кнеза Лазара манастиру Раваници, из 1378. или 1381. године, као међник раваничког метоха у Пеку, који су сачињавала села Крушевац, Житковица, Гудречи и Војинце, бележи два пута топоним Жрновница („Ѡ Жрьновнице на хрakovачкы кладенць...И подѣлним пѣтемь междѠ Воинце, и междѠ Воилово на Жрьнов[ни]цѠ”).¹²⁶ Гудречи су данашње село Кудреш,¹²⁷ око 6 км југозападно од Голупца. У дефтерима из 1467. и 1476. године уписано је као мезра у нахији Пек.¹²⁸ Село Крушевац данас не постоји, а судећи према подацима из Раваничке повеље, налазило се у близини данашњих села Кудреша и Житковице. Ишчезло је пре друге половине 15. века, а траг о њему није сачуван ни у локалној топонимији.¹²⁹ Село Војинце, које се налазило у суседству Војилова, такође се не спомиње у османским пописима из 15. и 16. столећа, те је свакако напуштено у претходном раздобљу.¹³⁰ Село Житковица носи и сада исти назив и смештено је око 9,4 км југозападно од Голупца.¹³¹ Према дефтеру из 1467. године Житковица у нахији Пек имала је 15 кућа, а 1476. године 24 дома и једну удовичку кућу.¹³² Село Војилово лежи око 5 км од Голупца према југозападу.¹³³ Године 1467. Војиловце (данас Војилово), у нахији Пек, имало је осам рајинских домова, као и два војнука и шест јамака, док је 1476. године у њему пописано 12 рајинских кућа и једно

¹²⁴ А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 129; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 148; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 133.

¹²⁵ Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 148.

¹²⁶ А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 54.

¹²⁷ Гавро Шкриванић, „Раваничко властелинство”, *Историјски часопис* 16–17 (1966–1967) 1970, 248; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 79.

¹²⁸ Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 104.

¹²⁹ Исто, 104–105. Г. Шкриванић, „Раваничко властелинство”, 248 и А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 79, мишљења су да је реч о данашњем селу Доња Крушевица, око 12 км северозападно од Голупца, што се не може прихватити.

¹³⁰ Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 104; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 79. Г. Шкриванић, „Раваничко властелинство”, 248–249, погрешно је идентификовао село Војинце са селом Винце на Дунаву, око 7,8 км северно од Голупца.

¹³¹ Г. Шкриванић, „Раваничко властелинство”, 248; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 79.

¹³² М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 182; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 107.

¹³³ Г. Шкриванић, „Раваничко властелинство”, 249; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 79.

удовичко домаћинство, али и девет војнука и јамака.¹³⁴ Село Хра(н)ковце је у међувремену ишчезло, али како се храковачки кладенац спомиње као међник раваничког метоха у Пеку, може се закључити да се налазило у околини Кудреша, Житковице и Војилова, југозападно од Голупца. Године 1467. било је у њему пет рајинских кућа, шест војнука и 19 соколара, док је 1476. године имало 22 куће бивших соколара.¹³⁵

Жрновница, наведена као међник у Раваничкој повељи, у досадашњим истраживањима идентификована је као село у близини данашњег Барича и Војилова,¹³⁶ око 7,5 км југозападно од Голупца. Међутим, судећи према географском распореду познатих међника раваничког метоха у Пеку, сматрамо да се под Жрновницом не крије име насеља, већ је највероватније реч о старијем називу данашње Туманске реке, десне притоке Дунава. У складу с тим, раваничку Жрновницу не би требало поистовећивати с истоименим селом, споменутим у повељи манастира у Дренчи, које се највероватније налазило на простору између потеса Мељак код села Божевца на западу и села Кобиља на истоку. Дренчино село Жрновница свакако је напуштено пре седме деценије 15. столећа, пошто се не бележи у османским пописима из 1467. и 1476. године.¹³⁷

У четрдесет осмом реду повеље, како смо већ указали, после податка о дарованој количини сребра из Новог Брда, накнадно су као прилози манастиру у Дренчи уписана села Градиште и Чајемова (Чаемова, Чајемова Мала, Чремокамча),¹³⁸ за која се не наводи припадајућа област. Међутим, како су побројана села забележена након манастирских посета у Браничеву, може се претпоставити да су се и она налазила у истој области.¹³⁹ У том смеру, село Градиште могло би се идентификовати с данашњим Малим Градиштем, у суседству раније убицираних Дренчиних села Гарове (данас село Гарево) и можда Лачни (данас потес Влачина?), око 17 км североисточно од Малог Црнића.¹⁴⁰ Према османском попису из 1467. године, село Градиште (данас Мало Градиште), у нахији Пек, имало

¹³⁴ М. Stojaković, *Braničevski tefter*, 188–189, 284–285; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 103–104.

¹³⁵ Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 104.

¹³⁶ А. Крстић, „Поседи манастира Дренче и Ждрела”, 129; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 105; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 134.

¹³⁷ Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 105; С. Мишић и Г. Бојковић, *Браничевска земља*, 134.

¹³⁸ А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 179, 181, 185, 188.

¹³⁹ М. Благојевић, „Манастирски поседи”, 37.

¹⁴⁰ *Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–4 (Boževac)*, br. lista 431–4–4, Beograd 1971.

је четири куће, а 1476. године шест домова, док су његови становници обрађивали и мезру Крњачу.¹⁴¹

Село Чаемова (Чајемова, Чаемова Мала или Чремокамча) није пописано у османским дефтерима Браничева из 1467. и 1476. године ни под једним од наведених назива.¹⁴² Такође, траг о њему није се очувао ни у локалној топонимији у широј околини данашњег Малог Градишта, те га за сада, уколико је његов назив добро ишчитан, није могуће ближе лоцирати.

На основу поуздано убицираних топонима из повеље, може се изнети претпоставка да је посед манастира Дренче у Браничеву представљао заокружену и компактну целину, која се у луку протезала од Малог Градишта и Гарева на северу до Кобиља и потеса Мељак на југу, а затим низводно реком Витовницом готово до њеног ушћа у Млаву. На северној страни, код села Гарове и Градишта, Дренчино властелинство граничило се с поседом манастира Раванице, односно са селом Љубиње,¹⁴³ смештеним око 21 км североисточно од Малог Црнића.

*

Властелинство манастира у Дренчи чиниле су четири заокружене целине, односно групе насеља у Расини, Загрлати и Браничеву. У његов састав, поред двадесет шест поименично побројаних села и једне седентаризоване влашке заједнице, улазило је и пет мањих предеоних целина, с већим бројем насеља у Расини и Загрлати, одређених у повељи

¹⁴¹ М. Стојаковић, *Braničevski tefter*, 201–202; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 108–109.

¹⁴² У османским дефтерима из друге половине 15. века бележи се село Црљине или Чељине у нахији Пек, које је највероватније било лоцирано покрај потока Церљенац код села Десине, око 28 км североисточно од Малог Црнића, односно око 5 км северно од Малог Градишта. Године 1467. имало је 12 кућа, а 1476. године 19 домова. Такође, постојало је у истој нахији и село Чумиовце, које се за сада не може ближе убицирати. Према дефтеру из 1467. године бројало је осам кућа, док се 1476. године у њему бележи 14 кућа и један самац. У нахији Пек налазило се и село Чешљева Бара, у суседству Гарева, око 21 км североисточно од Малог Црнића. Године 1467. у њему су била два дома, док је 1476. године имало само једну кућу: М. Стојаковић, *Braničevski tefter*, 155–156, 208; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 107, 108, 110. Међутим, ниједно од споменутих села није могуће поуздано довести у везу с несигурно ишчитаним називом Чајемова (Чаемова, Чаемова Мала или Чремокамча) из повеље манастира у Дренчи.

¹⁴³ Г. Шкриванић, „Раваничко властелинство”, 247; А. Младеновић, *Повеље кнеза Лазара*, 78. Село Љубиње имало је 1467. године 14, а 1476. године 20 кућа и једно удовичко домаћинство, док је мезра Обро(в)чић била његово сејалиште: М. Стојаковић, *Braničevski tefter*, 142; Е. Миљковић и А. Крстић, *Браничево у XV веку*, 103.

терминима *река* и *блато* са свим селима, заселцима и међама. Поред тога, монах Доротеј приложио је својој задужбини и два трга, у Загрлати и Браничеву, као и прелаз на Јужној Морави, источно или југоисточно од Крушевца. Такође, манастиру је, поред ранијег Доротејевог властеоског двора с *придворицом* (придворном црквом или селом) код Неупаре (данас Наупара) у близини Крушевца, завештано и 50 литара (16,86 кг) сребра из Новог Брда.

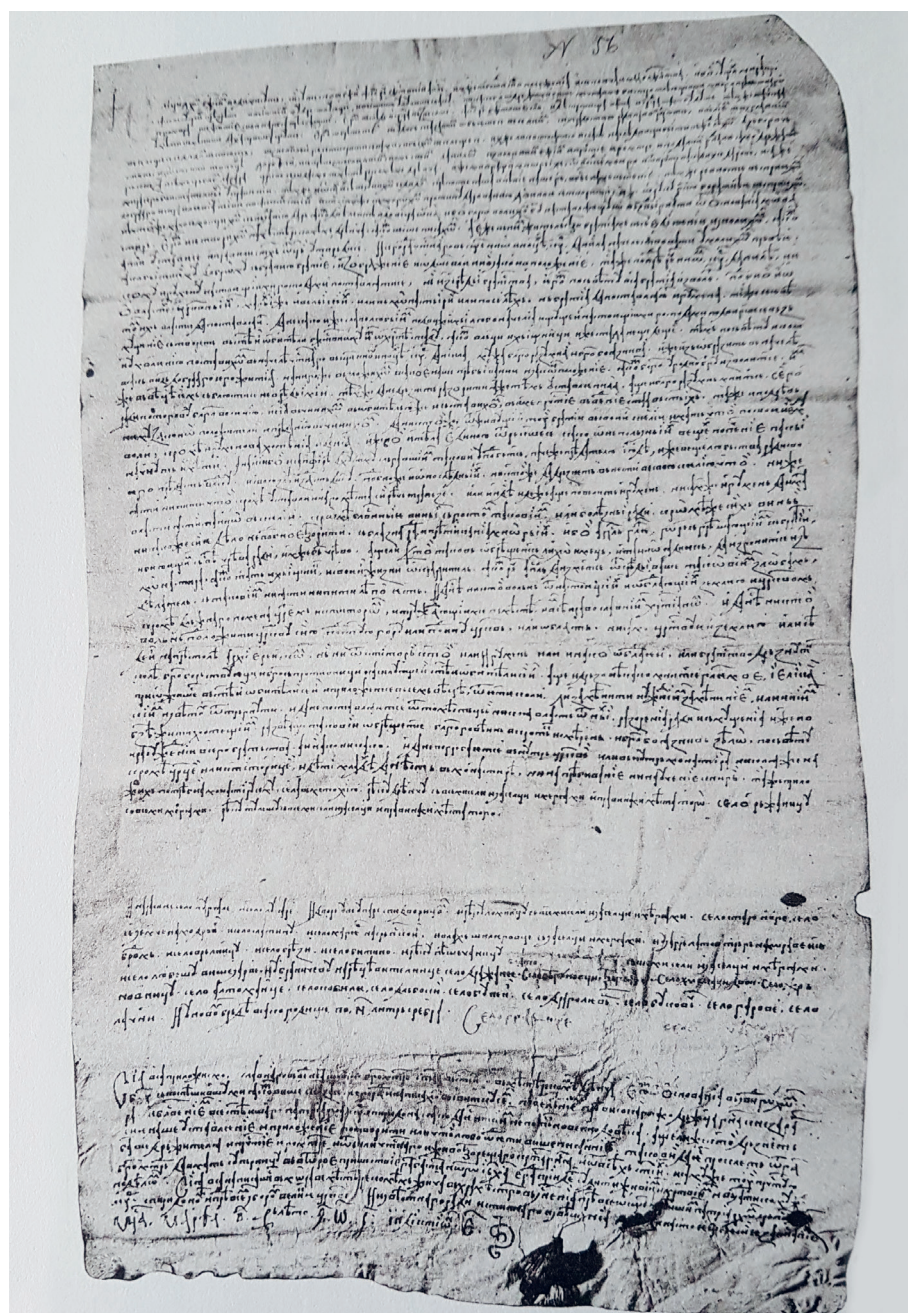
Дренчино манастирско властелинство није било дугог века. После турског освајања Крушевца и његове шире околине 1428. године,¹⁴⁴ села која су му припадала у Расини и Загрлати издељена су у тимаре новим господарима, о чему сведочи помен неких од њих у делимично сачуваном османском дефтеру из 1444–1445. године.¹⁴⁵ Највероватније је исте године пострадао и сам манастир Ваведења Пресвете Богородице у Дренчи,¹⁴⁶ који је коначно обновљен тек у новије време, односно 2005. године.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Момчило Спремић, „Почетак владавине Ђурђа Бранковића”, у: *Историја српског народа – Доба борби за очување и обнову државе (1371–1537)* 2, ур. Јованка Калић, Београд 1982, 222–224.

¹⁴⁵ У дефтеру из 1444–1445. године пописана су села Ломница, Горња Ломница, Б(е)шаница (данас Горња и Доња Пешчаница), Душаница (сада Дашница), као и мезра Тржац, која су раније улазила у састав властелинства манастира у Дренчи: О. Зиројевић и И. Ерен, „Попис области Крушевца, Топлице и Дубочице”, 386, 389, 391, 401.

¹⁴⁶ О кратком животу манастира сведочанство је и танак културни слој евидентиран приликом археолошких ископавања, спроведених током прве деценије 21. века од Завода за заштиту споменика културе у Краљеву, под руководством Гордане Гаврић. Такође, том приликом је констатовано да манастирска црква никада није била живописана: Г. Гаврић и М. Ковачевић, *Манастир Дренча*, 41–51. Манастир код села Дренче у нахији Козник, под именом Калугер или Калуђер, јавља се у османским пописима из 16. века, али без монаха, што је јасан доказ да је у то време био напуштен. Према дефтеру из 1536. године притежавао га је извесни Мехмед и убирао ушур од воћа у износу од 10 акчи, док је манастирско имање било у рукама становника села Дренче. У попису из 1570. године бележи се само ушур од воћа, такође од 10 акчи, док је 1585. године износио 12 акчи: ВОА, *TD 179*, 279; Олга Зиројевић, *Цркве и манастири на подручју Пећке патријаршије до 1683. године*, Београд 1984, 96.

¹⁴⁷ Г. Гаврић и М. Ковачевић, *Манастир Дренча*, 128.



Сл. 1. Оригинална повеља монаха Доротеја манастиру
Ваведена Пресвете Богородице у Дренч



Сл. 2. Црква манастира Ваведења Пресвете Богородице у Дренчи, поглед са југонстока
(фото Д. Радисављевић).



Сл. 3. Надгробник са средњовековне некрополе на локалитету Подинска коса у Слатини код Крушевца (фото Д. Радисављевић).



Сл. 4. Надгробник са средњовековне некрополе Циганско гробље у селу Доње Сеземче код Крушевца (фото Д. Радисављевић).



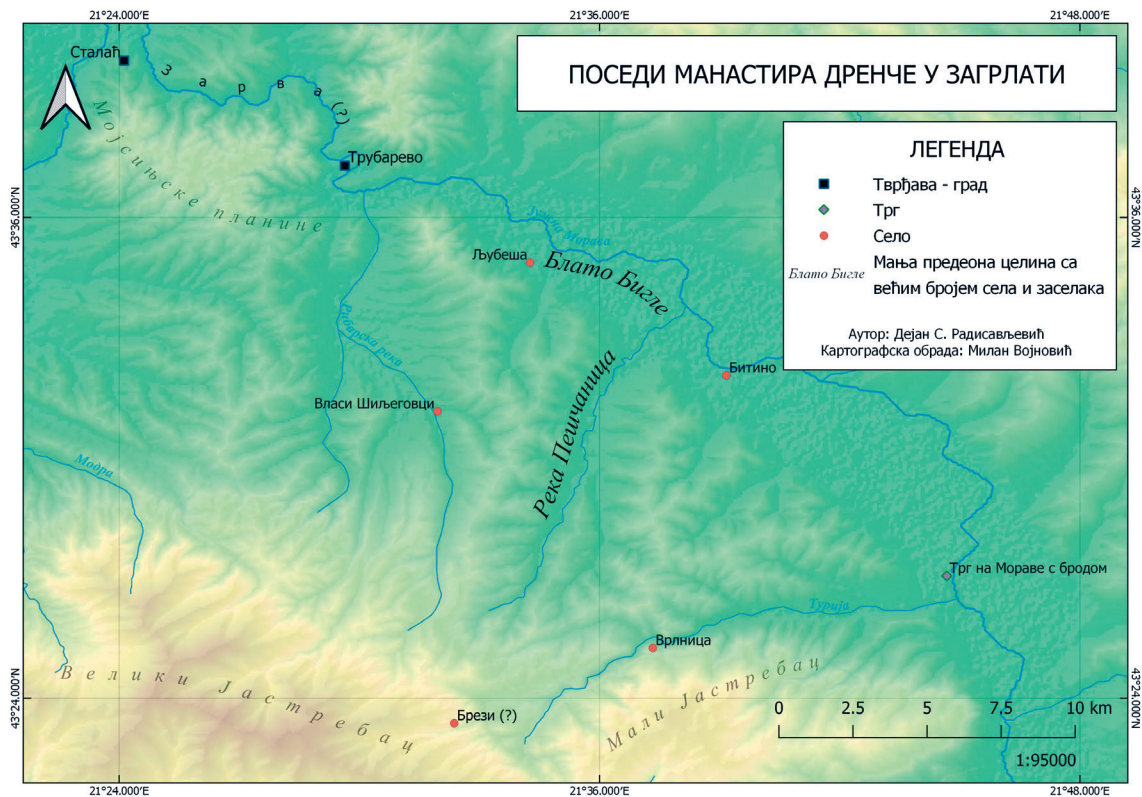
Сл. 5. Део средњовековне некрополе Џидовско гробље на брду Ћуковац у Великом Шилиеговцу код Крушевца (фото Д. Радисављевић).



Сл. 6. Село Тешица са прелазом на Јужној Морави и пут до Крушевца (деталј из карте E. Briffaut, *Theatre de la Guerre en Hongrie, Bosnie, Servie, et Tartarie Crimée...*).



Карта 1. Поседи манастира Дренче у Расини
(аутор Д. Радисављевић, карт. обр. М. Војновић).



Карта 2. Поседи манастира Дренче у Загрлати
(аутор Д. Радисављевић, карт. обр. М. Војновић).



Карта 3. Поседи манастира Дренче у Браничеву
(аутор Д. Радисављевић, карт. обр. М. Војновић).

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ – LIST OF REFERENCES

Необјављени извори – Unpublished Primary Sources

İstanbul, Başbakanlık Osmanlı Arşivi [=BOA]

Defterhâne-i Âmire Tahrîr Defterleri [=TD] 16, 179.

Објављени извори – Published Primary Sources

Brokijer, Bertrandon de la, *Putovanje preko mora*, Beograd 1950.

Lemerle, Paul, Gilbert Dagron & Sima Ćirković, *Actes de Saint–Pantéléèmon: Album, Archives de L’Athos XII*, Paris 1982.

Lemerle, Paul, Gilbert Dagron & Sima Ćirković, *Actes de Saint–Pantéléèmon: Texte, Archives de L’Athos XII*, Paris 1982.

Stojaković, Momčilo, *Braničevski tefter – Poimenični popis pokrajine Braničevo iz 1467. godine*, Beograd 1987.

Амедоски, Драгана, *Сумарни дефтер Крушевачког санџака из 1516. године*, Београд 2023.

[Amedoski, Dragana, *Sumarni defter Kruševačkog sandžaka iz 1516. godine*, Beograd 2023]

Арх. Леонид, „Стара српска писма из руског манастира св. Пантеленмона у Светој Гори”, *Гласник Српског ученог друштва VII*, св. (с. р.) XXIV (1868) 231–295. [Arh. Leonid, „Stara srpska pisma iz ruskog manastira sv. Panteleimona u Svetoj Gori”, *Glasnik Srpskog učenog društva VII*, sv. (s. r.) XXIV (1868) 231–295]

Зиројевић, Олга и Исмаил Ерен, „Попис области Крушевца, Топлице и Дубочице у време прве владавине Мехмеда II (1444–1446)”, *Врањски гласник* 4 (1968) 377–416. [Zirojević, Olga i Ismail Eren, „Popis oblasti Kruševca, Toplice i Dubočice u vreme prve vladavine Mehmeda II (1444–1446)”, *Vranjski glasnik* 4 (1968) 377–416]

Младеновић, Александар, *Повеље кнеза Лазара: текст, коментари, снимци*, Београд 2015². [Mladenović, Aleksandar, *Povelje kneza Lazara: tekst, komentari, snimci*, Beograd 2015²]

Новаковић, Стојан, *Законски споменици српских држава средњег века*, Београд 1912. [Novaković, Stojan, *Zakonski spomenici srpskih država srednjega veka*, Beograd 1912]

Литература – Secondary Works

Ivić, Pavle, „Iz toponomastike Srbije, današnje i srednjovekovne”, in: *Sonderdruck Serta Slavica, in memoriam Aloisii Schmaus*, vor. Rudolf Trofenik, München 1971, 309–315.

- Алексић, Владимир, „Српски деспот, монах Доротеј – великосхимник Јован Каливит”, *Намниси и записи* 1 (2015) 131–139. [Aleksić, Vladimir, „Srpski despot, monah Dorotej – velikoshimnik Jovan Kalivit”, *Natpisi i zapisi* 1 (2015) 131–139]
- Благојевић, Милош, „Манастирски поседи крушевачког краја”, у: *Крушевац кроз векове: зборник реферата са симпозијума одржаног од 4. до 9. октобра 1971. у Крушевцу*, ур. Адам Стошић и др., Крушевац 1972, 25–48. [Blagojević, Miloš, „Manastirski posedi kruševačkog kraja”, у: *Kruševac kroz vekove: zbornik referata sa simpozijuma održanog od 4. do 9. oktobra 1971. u Kruševcu*, ur Adam Stošić i dr., Kruševac 1972, 25–48]
- Благојевић, Милош, „Придворци”, у: *Лексикон српског средњег века*, прир. Сима Ћирковић и Раде Михаљчић, Београд 1999, 572. [Blagojević, Miloš, „Pridvorci”, у: *Leksikon srpskog srednjeg века*, прир. Sima Ćirković i Rade Mihaljčić, Beograd 1999, 572]
- Бојанин, Станоје, „Повеље деспота Јована Угљеше о даровању села Акротир и катуна Зарвинце манастиру Хиландару (1. септембар 1370 – 31. август 1371. године)”, *Стари српски архив* 7 (2008) 99–112. [Bojanin, Stanoje, „Povelje despota Jovana Uglješe o darovanju sela Akrotir i katuna Zarvince manastiru Hilandaru (1. septembar 1370 – 31. avgust 1371. godine)”, *Stari srpski arhiv* 7 (2008) 99–112]
- Валтровић, Михаило, „Манастир Дренча”, *Српске илустроване новине за забаву, поуку, уметност и књижевност*, бр. 17, 15. март 1882, 69–70. [Valtrović, Mihailo, „Manastir Drenča”, *Srpske ilustrovane novine za zabavu, pouku, umetnost i književnost*, br. 17, 15. mart 1882, 69–70]
- Веселиновић, Андрија, „Североисточна Србија у средњем веку”, *Историјски гласник* 1–2 (1987) 44–74. [Veselinović, Andrija, „Severoistočna Srbija u srenjem веку, *Istorijski glasnik* 1–2 (1987) 44–74]
- Вуловић, Бранислав, „Проблем рестаурације манастира Дренче”, *Зборник за ликовне уметности* 14 (1978) 213–234. [Vulović, Branislav, „Problem restauracije manastira Drenče”, *Zbornik za likovne umetnosti* 14 (1978) 213–234]
- Вуловић, Бранислав, „Раваница, њено место и њена улога у сакралној архитектури Поморавља”, *Саопштења VII* (1966) 1–213. [Vulović, Branislav, „Ravanica, njeno mesto i njena uloga u sakralnoj arhitekturi Pomoravlja”, *Saopštenja VII* (1966) 1–213]
- Вуловић, Бранислав, „Резултати радова на конзервацији рушевина Дренче”, *Зборник заштите споменика културе VI–VII* (1955–1956) 1956, 227–242. [Vulović, Branislav, „Rezultati radova na konzervaciji ruševina Drenče”, *Zbornik zaštite spomenika kulture VI–VII* (1955–1956) 1956, 227–242]
- Гаврић, Гордана и Мирко Ковачевић, *Манастир Дренча – од рушевине до храма*, Краљево 2015. [Gavrić, Gordana i Mirko Kovačević, *Manastir Drenča – od ruševine do hrama*, Kraljevo 2015]
- Грујић, Радослав, „Светогорски азили за српске владоце и властелу после Косовске битке”, *Гласник Скопског научног друштва XI* (1932) 65–96. [Grujić, Radoslav,

- „Svetogorski azili za srpske vladaoce i vlastelu posle Kosovske bitke”, *Glasnik Skopskog naučnog društva* XI (1932) 65–96]
- Грујић, Радослав, „Који је српски деспот умро као великосхимник Јован Каливит?“, *Гласник Скопског научног друштва* XI (1932) 233–237. [Grujić, Radoslav, „Који је српски despot umro kao velikoshimnik Jovan Kalivit?“, *Glasnik Skopskog naučnog društva* XI (1932) 233–237]
- Динић, Михаило, „Браничево у средњем веку”, у: исти, *Српске земље у средњем веку, историјско–географске студије*, прир. Сима Ћирковић, Београд 1978, 84–112. [Dinić, Mihailo, „Branicevo u srednjem веку”, у: исти, *Srpske zemlje u srednjem веку, istorijsko–geografske studije*, прир. Sima Ćirković, Београд 1978, 84–112]
- Динић, Михаило, „Југозападна Србија у средњем веку”, у: исти, *Српске земље у средњем веку, историјско–географске студије*, прир. Сима Ћирковић, Београд 1978, 68–83. [Dinić, Mihailo, „Jugozapadna Srbija u srednjem веку”, у: исти, *Srpske zemlje u srednjem веку, istorijsko–geografske studije*, прир. Sima Ćirković, Београд 1978, 68–83]
- Здравковић, Иван, „Манастир Дренча – Душманица”, *Старинар* (н. с.) II (1951) 245–249. [Zdravković, Ivan, „Manastir Drenča – Dušmanica, *Starinar* (n. s.) II (1951) 245–249]
- Зиројевић, Олга, *Цркве и манастири на подручју Пећке патријаршије до 1683. године*, Београд 1984. [Zirojević, Olga, *Crkve i manastiri na području Pečke patrijaršije do 1684. godine*, Београд 1984]
- Ивановић, Милош, „Средњовековни властеоски поседи у крушевачком крају”, *Жупски зборник* 8 (2009) 7–22. [Ivanović, Miloš, „Srednjovekovni vlasteoski posedi u kruševačkom крају”, *Župski zbornik* 8 (2009) 7–22]
- Каниц, Феликс, *Србија, земља и становништво: од римског доба до краја XIX века*, књ. 2, Београд 1985². [Kanic, Feliks, *Srbija, zemlja i stanovništvo: od rimskog doba do kraja XIX века*, књ. 2, Београд 1985²]
- Катанић, Надежда, *Декоративна камена пластика моравске школе*, Београд 1988. [Katanić, Nadežda, *Dekorativna kamena plastika moravske škole*, Београд 1988]
- Кашић, Душан, „Црква у крушевачком крају до Првог српског устанка”, у: *Крушевац кроз векове, зборник реферата са симпозијума одржаног од 4. до 9. октобра 1971. у Крушевцу*, ур. Адам Стошић и др., Крушевац 1972, 93–109. [Kašić, Dušan, „Crkva u kruševačkom крају до Prvog srpskog ustanka”, у: *Kruševac kroz vekove. Zbornik referata sa simpozijuma održanog od 4. do 9. oktobra 1971. u Kruševcu*, ур. Adam Stošić i dr., Крушевац 1972, 93–109]
- Копривица, Марија, „Придворци у средњовековној Србији”, у: *Између Подунавља и Средоземља: Тематски зборник посвећен проф. др Синиши Мишићу поводом његовог 60. рођендана*, ур. Катарина Митровић и Александар Узелац, Пожаревац–Ниш 2021, 173–186. [Koprivica, Marija, „Pridvorci u srednjovekovnoj Srbiji”, у: *Između Podunavlja i Sredozemlja: Tematski zbornik posvećen prof. dr Siniši Mišiću povodom njegovog 60. rođendana*, ур. Katarina Mitrović i Aleksandar Uzelac, Požarevac–Niš 2021, 173–186]

- Крстић, Александар, „Поседи манастира Дренче и Ждрела у Браничеву из времена кнеза Лазара”, *Историјски часопис* 53 (2006) 123–144. [Krstić, Aleksandar, „Posedi manastira Drenče i Ždrela u Braničevu iz vremena kneza Lazara”, *Istorijski časopis* 53 (2006) 123–144]
- Крстић, Александар, „Проблем убикације средњовековних насеља у Браничеву”, у: *Браничево кроз војну и културну историју Србије* II, св. 4, ур. Јасмина Николић, Пожаревац 2007, 57–66. [Krstić, Aleksandar, „Problem ubikacije srednjovekovnih naselja u Braničevu”, у: *Braničevo kroz vojnu i kulturnu istoriju Srbije* II, sv. 4, ur. Jasmina Nikolić, Požarevac 2007, 57–66]
- Лома, Александар, „На именословним врелима – Осврт на нова издања средњовековних дипломатичких извора”, *Ономатолошки прилози* XVII (2004) 459–474. [Loma, Aleksandar, „Na imenoslovnim vrelima – Osvrt na nova izdanja srednjovekovnih diplomatskih izvora”, *Onomatološki prilozi* XVII (2004) 459–474]
- Лутовац, Милисав, „Жупа александровачка: антропогеографска испитивања”, у: *Српски етнографски зборник* 93, *Насеља и порекло становништва* 43, Београд 1980, 1–114. [Lutovac, Milisav, „Župa aleksandrovačka: antropogeografska ispitivanja”, у: *Srpski etnografski zbornik* 93, *Naselja i poreklo stanovništva* 43, Beograd 1980, 1–114]
- Милићевић, Милан Ђ., *Кнежевина Србија*, Београд 1876. [Milićević, Milan Đ., *Kneževina Srbija*, Beograd 1876]
- Миљковић, Ема и Александар Крстић, *Браничево у XV веку – Историјско–географска студија*, Пожаревац 2007. [Miljković, Ema i Aleksandar Krstić, *Braničevo u XV veku – Istorijsko–geografska studija*, Požarevac 2007]
- Минић, Душица, „Средњовековно утврђење у Труbareву”, *Гласник Српског археолошког друштва* 6 (1990) 140–145. [Minić, Dušica, „Srednjovekovno utvrđenje u Trubarevu”, *Glasnik Srpskog arheološkog društva* 6 (1990) 140–145]
- Мишић, Синиша, „Блато”, у: *Лексикон српског средњег века*, прир. Сима Ћирковић и Раде Михаљчић, Београд 1999, 49–50. [Mišić, Siniša, „Blato”, у: *Leksikon srpskog srednjeg veka*, прир. Sima Ćirković i Rade Mihaljčić, Beograd 1999, 49–50]
- Мишић, Синиша и Гордан Бојковић, *Браничевска земља у средњем веку*, Пожаревац–Београд 2024. [Mišić, Siniša i Gordana Bojković, *Braničevska zemlja u srednjem veku*, Požarevac–Beograd 2024]
- Мишић, Синиша и Небојша Ђокић, „Капија Поморавља у историјској и војно стратегијској географији”, у: *Капија Поморавља*, ур. Владимир Стојанчевић и др., Варварин–Крушевац 2011, 109–152. [Mišić, Siniša i Nebojša Đokić, „Kapija Pomoravlja u istorijskoj i vojno strategijskoj geografiji”, у: *Kapija Pomoravlja*, ur. Vladimir Stojančević i dr., Varvarin–Kruševac 2011, 109–152]
- Николић, Радомир и Доброслав Павловић, „Конзерваторско-рестаураторски радови Републичког завода за заштиту споменика културе на непокретним културним добрима 1947–1982”, у: *Културно наслеђе Србије – Тридесет и пет година рада и*

- развоја Републичког завода за заштиту споменика културе у Београду, ур. Стојан Ђелић, Београд 1982, 37–158. [Nikolić, Radomir i Dobroslov Pavlović, „Konzervatorsko-restauratorski radovi Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture na nepokretnim kulturnim dobrima 1947–1982”, у: *Kulturno nasleđe Srbije – Trideset i pet godina rada i razvoja Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Beogradu*, ур. Стојан Ђелић, Београд 1982, 37–158]
- Новаковић, Стојан, „Земљиште радње Немањине”, *Годишњица Николе Чупића* 1 (1877) 163–243. [Novaković, Stojan, „Zemljište radnje Nemanjine”, *Godišnjica Nikole Čupića* 1 (1877) 163–243]
- Петковић, Владимир, „Ко је био оснивач манастира Дренче”, *Старинар* (н. с.) II (1951) 57–58. [Petković, Vladimir, „Ko je osnivač manastira Drenče”, *Starinar* (n. s.) II (1951) 57–58]
- Петковић, Владимир, *Преглед црквених споменика кроз повесницу српског народа*, Београд 1950. [Petković, Vladimir, *Pregled crkvenih spomenika kroz povescnicu srpskog naroda*, Београд 1950]
- Поповић, Светлана и Слободан Ђурчић, *Наупара, Корпус сакралне архитектуре Србије у касном средњем веку (1355–1459)*, том I, Београд 2000. [Popović, Svetlana i Slobodan Ćurčić, *Naupara, Korpus sakralne arhitekture Srbije u kasnom srednjem veku (1355–1459)*, том I, Београд 2000]
- Пурковић, Миодраг Ал., „Попис села у средњовековној Србији”, *Годишњак Скопског филозофског факултета* 4 (1939–1940) 1940, 53–160. [Purković, Miodrag Al., „Popis sela u srednjovekovnoj Srbiji”, *Godišnjak Skopskog filozofskog fakulteta* 4 (1939–1940) 1940, 53–160]
- Радисављевић, Дејан, „Жупа Расина и њене границе – Кратка студија из историјске географије”, *Љубостинјска приношења* 9 (2024) 91–112. [Radisavljević, Dejan, „Župa Rasina i njene granice – Kratka studija iz istorijske geografije”, *Ljubostinjska prinošenja* 9 (2024) 91–112]
- Радисављевић, Дејан, „Прилог познавању камене пластике манастира Дренче”, *Саопштења LIII* (2021) 163–182. [Radisavljević, Dejan, „Prilog poznavanju kamene plastike manastira Drenče”, *Saopštenja LIII* (2021) 163–182]
- Радисављевић, Дејан, „Средњовековна Врбница и велики челник Радич Поступовић”, *Београдски историјски гласник* 11 (2020) 73–97. [Radisavljević, Dejan, „Srednjovekovna Vrbnica i veliki čelnik Radič Postupović”, *Beogradski istorijski glasnik* 11 (2020) 73–97]
- Радичевић, Дејан и Дејан Булић, „Прилог проучавању властееоске сахране у моравској Србији”, у: *Власт и моћ, властела моравске Србије од 1365. до 1402. године*, ур. Сениша Мишић, Крушевац–Београд 2014, 113–133. [Radičević, Dejan i Dejan Bulić, „Prilog poznavanju vlasteoske sahrane u moravskoj Srbiji”, у: *Vlast i moć, vlastela moravske Srbije od 1365. do 1402. godine*, ур. Siniša Mišić, Kruševac–Beograd 2014, 113–133]

- Радојичић, Ђорђе, „Избор патријарха Данила III и канонизација кнеза Лазара”, *Гласник Скопског научног друштва XXI* (1940) 33–80. [Radojičić, Đorđe, „Izbor patrijarha Danila III i kanonizacija kneza Lazara”, *Glasnik Skopskog naučnog društva XXI* (1940) 33–80]
- Рашковић, Душан, „Рановизантијски археолошки локалитети и комуникације у ширем крушевачком окружју”, у: *Трећа југословенска конференција византолога, Крушевац, 10–13. мај 2000*, ур. Љубомир Максимовић, Београд–Крушевац 2002, 29–73. [Rašković, Dušan, „Ranovizantijski arheološki lokaliteti i komunikacije u širem kruševačkom okružju”, у: *Treća jugoslovenska konferencija vizantologa, Kruševac, 10–13. maj 2000*, ur. Ljubomir Maksimović, Beograd–Kruševac 2002, 29–73]
- Ризнић, Ст. Михаило, „Старине у планини Мојсињи и околини”, *Старинар Српског археолошког друштва VIII* (1891) 44–64, 69–91. [Riznić, Mihailo St., „Starine u planini Mojsinji i okolini”, *Starinar Srpskog arheološkog društva VII* (1891) 44–64, 69–91]
- Ристић, Владислав, *Моравска архитектура*, Крушевац 1996. [Ristić, Vladislav, *Moravska arhitektura*, Kruševac 1996]
- Спремић, Момчило, „Почетак владавине Ђурђа Бранковића”, у: *Историја српског народа – Доба борби за очување и обнову државе (1371–1537)* 2, ур. Јованка Калић, Београд 1982, 218–229. [Spremić, Momčilo, „Početak vladavine Đurđa Brankovića”, у: *Istorija srpskog naroda – Doba borbi za očuvanje i obnovu države (1371–1537)* 2, ur. Jovanka Kalić, Beograd 1982, 218–229]
- Стародубцев, Татјана, „Писани извори о црквама и манастирима подизаним или обнављаним у областима Лазаревића и Бранковића, II повеље”, *Саопштења XLVI* (2014) 107–123. [Starodubcev, Tatjana, „Pisani izvori o crkvama i manastirima podizanim ili obnavljanim u oblastima Lazarevića i Brankovića, II povelje”, *Saopštenja XLVI* (2014) 107–123]
- Стричевић, Ђорђе, „Хронологија раних споменика моравске школе”, *Старинар* (н. с.) V–VI (1954–1955) 1956, 115–128. [Stričević, Đorđe, „Hronologija ranih spomenika moravske škole”, *Starinar* (n. s.) V–VI (1954–1955) 1956, 115–128]
- Тошић, Гордана и Дејан Булић, „Нови прилози проучавању манастира Дренча”, *Жупски зборник 1* (2006) 45–64. [Tošić, Gordana i Dejan Bulić, „Novi prilozi proučavanju manastira Drenča”, *Župski zbornik 1* (2006) 45–64]
- Тошић, Гордана и Дејан Булић, „Прилог проучавању манастира Дренча”, *Гласник Друштва конзерватора Србије* 27 (2003) 74–77. [Tošić, Gordana i Dejan Bulić, „Prilog proučavanju manastira Drenča”, *Glasnik Društva konzervatora Srbije* 27 (2003) 74–77]
- Шкриванић, Гавро, „Раваничко властелинство”, *Историјски часопис* 16–17 (1966–1967) 1970, 235–254. [Škrivanić, Gavro, „Ravaničko vlastelinstvo”, *Istorijski časopis* 16–17 (1966–1967) 1970, 235–254]
- Шуица, Марко, *Немирно доба српског средњег века – властела српских обласних господара*, Београд–Ужице 2000. [Šuica, Marko, *Nemirno doba srpskog srednjeg veka – vlastela srpskih oblasnih gospodara*, Beograd–Užice 2000]

Карте – Maps

Theatre de la Guerre en Hongrie, Bosnie, Servie, et Tartarie Crimee, en il Grandes Feuilles dedie à S.E. Monsieur le Comte de Bathiany Feldmarechal Lieutenant et Colonel du Regiment de Dragons. Ayant Plusiers Obligations A. Votre Ecell, Ieme suis Fait un Devoir de Donner au Puplic Le Theatre de la Guerre en Hongrie sous ses Auspices et Iespere Quelle Voudra bien le Proteger et suis Auec un tres profond respect de V.E.; Cette Carte Originale est très Utiles non Seulement aux Officiers Generaux Mais même a tous ceux qui suivent le Parti des Armes elle Contient depuis Ratisbonne Ius'qua Constantinople. Bender. Oczakow et Tartarie Crimee avec Toutes les Marches et Contre marches de la Campagne de 1737 depuis Belgrade Ius'qua Nissa et de Nissa a Usitza Sapatz et de Vipalanka a Barakin de Nissa a Vidin et Orsova, la Marche et Contre Marche du Feu Prince Eugene dans la Bosnie Pour l'Execution du Seraglio la Marche de 1737 a Banialuka et il y a vne petite Carie Curieuse qui fait voir l'Etendue de l'Ancien Royaume d'Hongrie avant Turcs Yeussent faits leurs Conquetes les Postes, Grand Chemin et les Relais si Trouvent aussi 1738. Le très humble et très obeissant serviteur E. Briffaut Libraire de l'Universite, <https://mapy.mzk.cz/en/mzk03/001/052/101/2619316405/> (прегледано 2. 11. 2023)

Topografska karta 1:25 000, Aleksinac 3–3 (Đunis), br. lista 532–3–3, Beograd 1971.

Topografska karta 1:25 000, Aleksinac 3–4 (Aleksinac), br. lista 532–3–4, Beograd 1971.

Topografska karta 1:25 000, Veliko Gradište 3–3 (Rabrovo), br. lista 432–3–3, Beograd 1971.

Topografska karta 1:25 000, Kuršumlja 2–1 (Naupara), br. lista 581–2–1, Beograd 1971.

Topografska karta 1:25 000 Niš 1–1 (Ribare), br. lista 582–1–1, Beograd 1971.

Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–3 (Malo Crniće), br. lista 431–4–3, Beograd 1971.

Topografska karta 1:25 000, Požarevac 4–4 (Boževac), br. lista 431–4–4, Beograd 1971.

Бенералштабна карта 1:75 000, 3.2. Велико Градиште, 3.3. Петровац, 3.7. Алексинац, Београд 1898. [Đeneralštabna karta 1:75 000, 3.2. Veliko Gradište, 3.3. Petrovac, 3.7. Aleksinac, Beograd 1898]

**Dejan S. Radisavljević
Milan Vojnović**

**THE ESTATE OF THE MONASTERY OF THE PRESENTATION OF
THE MOST HOLY MOTHER OF GOD IN DRENČA**

Summary

With the charter issued in Žiča on 2 March 1382, monk Dorotej, a former despot, with his son hieromonk Danilo, donated to his endowment of the Monastery of the Presentation of the Most Holy Mother of God in Drenča, with the permission of Prince Lazar (1365–1389) and Patriarch Spiridon (1380–1389), numerous land estates in Rasina, Zagrlata and Braničevo, as well as an annual contribution of 50 *litres* (16.86 kg) of silver from Novo Brdo.

The estate of the monastery in Drenča consisted of four groups of settlements in Rasina, Zagrlata and Braničevo. Its composition, in addition to twenty-six villages listed by name and one sedentarised Vlach community, also included five smaller regional units with a larger number of settlements in Rasina and Zagrlata, defined in the charter as *reka* and *blato* with all villages, hamlets and borders. Monk Dorotej also donated to his endowment two market places, in Zagrlata and Braničevo, as well as a river crossing on the South Morava, east or southeast of Kruševac, and his earlier feudal court with the court church or village near Neupara (today Naupara), around 12 km south of Kruševac.

The estate of the monastery in Drenča did not last long. With the Turkish conquest of Kruševac and its wider surroundings in 1428, the villages that belonged to the monastery, located in Rasina and Zagrlata, were divided into *timars* among the new masters, as evidenced in the partially preserved Ottoman defter from 1444–1445. Most likely, the Monastery of the Presentation of the Most Holy Mother of God in Drenča was partially damaged and abandoned during the first decades of the 15th century, and was finally restored only recently, i.e. in 2005.

Оригиналан научни рад

Примљен: 27. 12. 2023.

Коначно прихваћен за објављивање: 16. 6. 2024.